

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.6.14>

УДК 35:351

Я. С. Коваль,

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри міжнародного менеджменту,

Державний торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6578-2996>

Д. В. Дудецький,

аспірант, Інститут права та суспільних відносин, ЗВО «Відкритий

міжнародний університет розвитку людини «України»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1750-2984>

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Ya. Koval,

PhD in Public Administration, Associate Professor, associate professor of the

Department of International Management,

State University of Trade and Economics,

D. Dudetskyi,

Postgraduate student, Institute of law and Public Relations, Open International

University of Human Development “Ukraine”

IMPROVEMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та зростання ролі цифрових інструментів у житті суспільства, питання удосконалення механізмів державного управління набуває особливої актуальності. Цифровізація створює нові можливості для підвищення ефективності та прозорості роботи державних органів, а також для покращення комунікації з громадянами. В сучасних умовах акцентовано увагу на тому, що в складних сучасних державно-суспільних процесах, а також відносинах у сфері суб'єктів господарської та підприємницької діяльності, важко уявити їх функціонування без використання інформаційних і цифрових технологій, адже їх використання полегшило і навіть змінило різні сфери підприємницької діяльності й, відповідно, управлінські процеси у сфері бізнес-адміністрування. Крім того, цифрова трансформація в державному управлінні розглядається як одна з умов збереження конкурентоспроможності України у світовій економіці. Натепер спостерігається значне зростання цифрових технологій, що не може не вплинути на необхідність інтеграційних та трансформаційних змін процесів бізнес-адміністрування підприємницьких структур. Метою даної статті є дослідження актуальних напрямків удосконалення механізмів державного управління в умовах діджиталізації. В ході дослідження було визначено, що удосконалення механізмів державного управління в умовах діджиталізації потребує комплексного підходу, який включає: впровадження електронних послуг - це дозволить громадянам отримувати необхідні їм послуги в зручній та доступній формі, а також зменшить бюрократичні бар'єри. Проаналізовано проблеми діджиталізації прийняття управлінських рішень та запропоновано шляхи їх вирішення. Підвищення відкритості та прозорості діяльності державних органів. Це може бути досягнуто шляхом публікації на веб-сайтах державних органів інформації про їх діяльність, а також через впровадження механізмів громадського контролю. Застосування нових технологій в управлінській діяльності - це може включати використання штучного інтелекту, Big Data, блокчейну та інших інноваційних технологій. Зміна кваліфікаційних вимог до державних службовців - це необхідно для того, щоб державні службовці володіли необхідними знаннями та навичками роботи з цифровими інструментами.

Діджиталізація створює нові виклики та можливості для державного управління. Варто зазначити, що окрім вищезазначених, існують й інші аспекти діджиталізації державного управління, які потребують ретельного вивчення та аналізу.

Given the rapid development of information and communication technologies and the growing role of digital tools in society, the issue of improving public administration mechanisms is becoming particularly relevant. Digitalization creates new opportunities to increase the efficiency and transparency of government agencies, as well as to improve communication with citizens. In today's environment, it is emphasized that in complex modern state and social processes, as well as relations in the field of economic and business entities, it is difficult to imagine their functioning without the use of information and digital technologies, since their use has facilitated and even changed various areas of business activity and, accordingly, management processes in the field of business administration. In addition, digital transformation in public administration is seen as one of the conditions for maintaining Ukraine's competitiveness in the global economy. Currently, there is a significant growth of digital technologies, which cannot but affect the need for integration and transformational changes in the business administration processes of business structures. The purpose of this article is to study the current areas of improvement of public administration mechanisms in the context of digitalization. The study determined that improving public administration mechanisms in the context of digitalization requires an integrated approach, which includes: the introduction of electronic services - this will allow citizens to receive the services they need in a convenient and accessible form, and will also reduce bureaucratic barriers. The problems of digitalization of management decision-making are analyzed and ways to solve them are proposed. Increase the openness and transparency of government agencies. This can be achieved by publishing information about their activities on the websites of state bodies, as well as through the introduction of public control mechanisms. Application of new technologies in management activities - this may include the use of artificial intelligence, Big Data, blockchain and other innovative technologies. Application of new technologies in management activities - this may include the use of artificial intelligence, Big Data,

blockchain and other innovative technologies. Changing qualification requirements for civil servants - this is necessary to ensure that civil servants have the necessary knowledge and skills to work with digital tools. Digitalization creates new challenges and opportunities for public administration. It should be noted that in addition to the above, there are other aspects of public administration digitalization that require careful study and analysis.

Ключові слова: *діджиталізація, державне управління, електронні послуги, відкритість, прозорість, інновації.*

Keywords: *In further scientific research, it is proposed to focus attention on improving the European integration processes of implementing electronic solutions.*

Постановка проблеми. Діджиталізація пронизує всі аспекти життя, і державне управління не є винятком. Цифрові технології пропонують нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та підзвітності уряду. Дослідження механізмів державного управління в умовах діджиталізації допомагає зрозуміти, як використовувати ці можливості найкращим чином. Громадяни очікують, що уряди будуть доступними та зручними. Діджиталізація може допомогти урядам відповідати цим очікуванням, пропонуючи онлайн-послуги та інші цифрові канали зв'язку. Дослідження цих змін є важливим для того, щоб уряди могли ефективно впроваджувати нові технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного управління в умовах діджиталізації надзвичайно актуальне та цікаве, багато вітчизняних та зарубіжних вчених приділяють йому значної уваги, зокрема такі, як Т. Биркович [8], В. Биркович, В. Дрешпак, Н. Грицяк, О. Кабанець, О. Карпенко, П. Клімушин, В. Куйбіда, І. Лопушинський, В. Наместніг. Але попри зацікавлення з боку науковців, тема потребує детального дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті є дослідження актуальних напрямків удосконалення механізмів державного управління в

умовах діджиталізації. Для реалізації поставленої мети необхідно дослідити теоретичні питання дослідження; проаналізувати наявні проблеми; розробити рекомендації, які допоможуть їх подолати.

Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення процесів діджиталізації в органах управління; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у сфері інформатизації. В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичне узагальнення, формалізація, аналіз та логічне узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація суспільства висуває нові виклики та відкриває широкі можливості для вдосконалення механізмів державного управління. Впровадження інноваційних технологій та електронних інструментів трансформує традиційні підходи до надання публічних послуг, прийняття управлінських рішень та взаємодії з громадянами. Це стосується як внутрішніх процесів (управління персоналом, бухгалтерський облік), так і зовнішніх (взаємодія з клієнтами, партнерами).

В інформаційну епоху розвиток електронного урядування та електронної демократії стає не просто можливістю, а й нагальною потребою для України. Це питання активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями, адже воно охоплює широкий спектр аспектів, що потребують ґрунтовного аналізу та практичного впровадження [2]. Зокрема, до ключових аспектів, які потребують розгляду належать: забезпечення рівного доступу до електронних платформ та інструментів для всіх верств населення, з подоланням цифрового розриву. Це сприятиме активнішій участі громадян у процесах прийняття рішень та посиленню підзвітності влади; використання інтерактивних та зручних онлайн-каналів для ефективної комунікації між владою та громадянами. Це може включати електронні петиції, форуми для обговорень, онлайн-прийом громадян тощо; автоматизація рутинних завдань,

впровадження електронного документообігу та інших інноваційних рішень для підвищення ефективності та прозорості роботи органів влади.

Цифровізація державного управління тісно пов'язана з євроінтеграційними процесами. Застосування євроінтеграційних підходів до діджиталізації може допомогти Україні дійти до узгодження українського законодавства та політики у сфері цифрового урядування з європейськими стандартами сприятиме покращенню інвестиційного клімату та розвитку цифрової економіки. Україна може перейняти досвід країн ЄС у сфері електронних послуг, цифрової демократії, кібербезпеки та інших напрямках [3].

Євроінтеграційні програми та фонди можуть допомогти Україні у фінансуванні проектів з діджиталізації та розвитку цифрової інфраструктури. Розвиток електронних послуг на основі принципів "одного вікна" та "мобільного першого" значно спростить життя громадян та бізнесу. Впровадження системи електронної ідентифікації громадян (e-ID) дозволить отримувати доступ до державних послуг онлайн та безпечно [4].

Успішна євроінтеграція України у сфері цифрового урядування потребує чіткої координації зусиль з боку різних органів влади, а також співпраці з громадянським суспільством та бізнесом. Оперативність реагування для забезпечення швидкого та своєчасного реагування на звернення громадян та надання їм необхідних послуг онлайн. Це сприятиме підвищенню рівня довіри до влади та покращенню якості життя людей. Гнучкість регулювання для вдосконалення законодавства та нормативно-правової бази для стимулювання розвитку електронної демократії та електронного урядування. Це має ґрунтуватися на принципах відкритості, доступності та врахування потреб громадян [5].

Аналізуючи генезис розвитку процесів діджиталізації варто окреслили три ключові етапи еволюції електронної демократії та електронного

урядування, які ґрунтуються на змінах у технологіях та уявленнях про роль громадян у процесах прийняття рішень (Табл. 1).

Таблиця 1. Ключові етапи еволюції електронної демократії

Роки	Назва	Опис
1950-1960 р.	"Машина управління"	Це етап, який характеризувався вірою в те, що комп'ютери можуть покращити державне управління завдяки своїй здатності обробляти великі обсяги даних. Держава розглядалася як центральний орган, що використовує комп'ютери для координації суспільних змін. Прикладом такої ранньої системи може стати система автоматизації податкового обліку та перепису населення.
1970-1980-ті	Теледемократія	Це період виникнення кабельного телебачення, який породив ідею його використання для посилення зв'язку між громадянами та посадовцями. Саме у цей час акцентувалася увага на місцевих громадах як на майданчиках для розвитку сильної демократії. Очікувалося, що кабельне телебачення полегшить пряму трансляцію засідань та розширить доступ до інформації про урядові дії.
1990-2000-ті	Кібердемократія	Поява комп'ютерних мереж та Інтернету створила нові можливості для політичної участі. Кіберпростір та віртуальні спільноти стали розглядатися як інструменти для самоорганізації та мобілізації громадян. Окремі громадяни отримали можливість стати рушіями у глобальній публічній сфері. Цей період відрізнявся становленням сучасного розуміння електронної демократії, яка ґрунтується на онлайн-участі як способі покращити діалог між владою та громадянами.

Джерело: складено автором

Діджиталізація та цифрова трансформація суттєво впливають на сучасні підприємницькі структури, обумовлюючи значні зміни в проєкціях та заходах їх діяльності. Ці процеси торкаються практично всіх аспектів функціонування сучасного життя: від персоналу та фінансів до маркетингу, логістики та виробництва. Автоматизація та роботизація рутинних завдань звільняють час для більш творчої та стратегічної роботи співробітників [7]. Використання цифрових інструментів для навчання та розвитку персоналу сприяє підвищенню кваліфікації та продуктивності. Цифрові технології оптимізують фінансові потоки, покращують облік та звітність, а також надають доступ до нових фінансових інструментів та послуг. Використання цифрових каналів зв'язку та аналітики даних дозволяє більш ефективно та цілеспрямовано налаштовувати маркетингові кампанії, досягаючи ширшу аудиторію та підвищуючи рентабельність інвестицій. Цифрові платформи та системи управління ланцюжками постачання оптимізують логістичні процеси, роблячи їх більш прозорими, гнучкими та економічно вигідними. Впровадження індустрії технологій включає в себе використання штучного інтелекту, робототехніки та Інтернету речей, веде до автоматизації виробничих процесів, підвищення продуктивності та якості продукції [8]. Класифікація основних механізмів державного управління в умовах діджиталізації наведена на рис.1.

Основні
механізми
державного
управління

Електронне урядування; соціальні медіа для прийняття
рішення; електронна демократія

Штучний інтелект; кібератаки; політики стійкості
інформаційних систем

ІКТ для залучення прийняття рішень на різних рівнях; онлайн
платформи для машинного навчання

Рис.1. Основні механізми прийняття рішень.

Джерело: складено автором

Діджиталізація суспільства суттєво впливає на структуру механізмів державного управління, роблячи їх більш динамічними, гнучкими та прозорими. Надання державних послуг онлайн стає нормою, що спрощує та прискорює доступ громадян до них. Використовуються електронні документообіг та електронний підпис, що робить роботу органів влади та місцевого самоврядування ефективнішою [9, с.214]. Зростає роль порталів державних послуг, які слугують єдиним входом для отримання різноманітних послуг. Інформація про свою діяльність більш доступною для громадян та стимулює інновації. Використовуються дані та аналітика для покращення прийняття рішень, підвищення ефективності державних програм та надання кращих послуг громадянам. Впровадження елементів електронної демократії є важливою складовою успішного реформування системи публічного управління та адміністрування в Україні. Електронна демократія може допомогти підвищити прозорість та підзвітність влади, стимулювати участь

громадян у прийнятті рішень та посилити довіру до демократичних інституцій.

Впровадження електронної демократії в Україні стикається з рядом викликів, зокрема:

1. Низький рівень доступу до Інтернету та цифрових навичок у деяких регіонах країни. Це може призвести до виключення з процесу прийняття рішень певних груп населення, таких як люди похилого віку, жителі сільської місцевості та люди з низьким доходом.

2. Багато громадян не довіряють владі та не вірять, що їхні голоси будуть почуті. Це може перешкодити їм брати участь в електронних інструментах демократії.

3. Деякі політики можуть не бути зацікавлені в просуванні електронної демократії, оскільки вона може загрожувати їхній владі та контролю над інформацією.

4. Впровадження електронної демократії потребує значних інвестицій в інфраструктуру, технології та навчання.

Масовий збір та використання персональних даних в умовах діджиталізації створює низку викликів та можливостей як для держави, так і для суспільства в цілому [10]. З одного боку, ринок персональних даних може мати значний позитивний вплив: аналіз даних може допомогти компаніям розробляти нові продукти та послуги, а також покращувати існуючі; покращення надання послуг через використання даних для надання більш персоналізованих та ефективних послуг громадянам. Компанії можуть використовувати дані для покращення своїх операцій та прийняття більш обґрунтованих рішень. З іншого боку, існують й ризики, пов'язані з ринком персональних даних:

1. Несанкціонований збір та використання даних може призвести до порушення права на приватне життя.

2. Дані можуть бути використані для дискримінації людей на основі їх раси, статі, релігії чи інших характеристик.

3. Інформація, яка збирається та обробляється може використовуватися для маніпулювання людьми.

Діджиталізація, безперечно, несе в собі значні виклики для держави, зокрема, й у сфері реалізації нею принципу соціальної держави. З одного боку, цифрові технології відкривають нові можливості для більш ефективного та справедливого розподілу ресурсів, надання соціальних послуг та посилення соціального захисту. З іншого боку, вони можуть призвести до поглиблення соціальної нерівності, адже не всі члени суспільства матимуть рівний доступ до цих технологій та можливостей.

Автоматизація та роботизація багатьох виробничих процесів призведе до втрати робочих місць у деяких секторах економіки. Це може призвести до зростання безробіття та соціальної нерівності. Державі буде необхідно вжити заходів для підтримки людей, які втратили роботу, та допомогти їм перекваліфікуватися для роботи в нових секторах економіки.

Цифрові технології можуть бути використані для більш ефективного та справедливого надання соціальних послуг. Наприклад, онлайн-платформи можуть бути використані для подання заяв на отримання допомоги, а штучний інтелект може бути використаний для персоналізації соціальних послуг. Державі буде необхідно інвестувати в розвиток цифрових платформ та інструментів для надання соціальних послуг.

У Звіті Комітету з конституційних питань Європейського парламенту про електронну демократію в Європейському Союзі зазначено, що потенціал та виклики, є цінним джерелом для розуміння концепції, яка лежать в основі електронної демократії та електронного урядування. Зазначений документ розрізняє три ключові концепції:

Використання ІКТ у роботі державного сектору, зосереджуючись на наданні інформації та послуг громадянам в електронному вигляді.

Електронне урядування для створення каналів зв'язку, що залучають різні зацікавлені сторони до процесу формування політики.

Звіт пропонує низку рекомендацій щодо просування електронної демократії в ЄС:

- інвестування в розвиток цифрової інфраструктури та навичок.
- забезпечення доступності та простоти використання електронних послуг.
- підтримка інновацій та використання нових технологій.
- сприяння співпраці між різними рівнями влади.
- захист даних громадян та забезпечення кібербезпеки.

Крім того, електронну демократію можна розглядати як розширену модель електронного урядування, яка сприяє двосторонній політичній комунікації та залучає недержавних акторів до процесу прийняття рішень. Електронне урядування зосереджується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для покращення надання державних послуг та ефективності роботи уряду. З іншого боку, електронна демократія йде далі, використовуючи ІКТ для створення нових можливостей для політичної участі та громадських консультацій.

Як зазначає Фішер (2012), електронна демократія може слугувати "кінцевим етапом" електронного урядування, об'єднуючи ефективність та демократію. Це може бути досягнуто за допомогою:

Здешевлення та спрощення каналів взаємодії між урядом та громадянами/бізнесом за допомогою онлайн-послуг, електронних петицій та інших інструментів.

·Підвищення рівня демократичної участі шляхом надання громадянам нових можливостей для висловлення своїх думок, впливу на політику та співпраці з урядом.

Розвиток електронного урядування можна розглядати як поступовий процес, який ґрунтується на переході від простих моделей до більш складних.

Для успішного функціонування е-демократії необхідний високий рівень цифрової грамотності серед населення. Важливо, щоб технології були доступні та зрозумілі для всіх верств населення, незалежно від їхнього досвіду роботи з комп'ютером. Захист даних та інформації від кібератак є надзвичайно важливим для е-демократії. Електронна демократія має потенціал стати потужним інструментом для поглиблення демократії та підвищення ефективності урядування. Проте для її успішного впровадження необхідні зусилля з боку урядів, громадян та інших зацікавлених сторін.

Кампен і Снайкерс (2003) описують кілька моделей електронного урядування, які співіснують, ґрунтуючись на рівні складності та можливостях взаємодії:

1. Інформаційна модель — найпростіша, яка забезпечує доступ до урядової інформації в Інтернеті. Наприклад: веб-сайти урядів, онлайн-публікації законів та правил.

2. Інтерактивна модель. Дозволяє громадянам та підприємствам взаємодіяти з урядом онлайн, наприклад, подавати заявки на послуги або заповнювати форми. Зокрема, онлайн-послуги з подання податкових декларацій, реєстрація на отримання ліцензій.

3. Транзакційна модель передбачає можливість здійснювати онлайн-транзакції з урядом, такі як оплата штрафів або податків. Приклади: онлайн-платежі за послуги, електронні закупівлі.

4. Модель обміну даними дозволяє урядам та громадянам обмінюватися даними в електронному вигляді (електронні медичні записи, електронні свідоцтва про народження).

5. Модель співпраці заохочує до співпраці та спільного прийняття рішень між урядом, громадянами та іншими зацікавленими сторонами (онлайн-форуми для громадських консультацій, електронне голосування тощо).

Кожна із цих моделей не є жорстко окресленою, і багато ініціатив електронного урядування поєднують елементи декількох моделей. Вибір

моделі електронного урядування залежить від низки факторів, таких як рівень розвитку технологій, доступ до Інтернету та політичні зобов'язання. Успішні ініціативи електронного урядування повинні ґрунтуватися на принципах прозорості, підзвітності, участі та ефективності.

Вдосконалення державного управління за допомогою діджиталізації є ключовим фактором розвитку електронної демократії. Електронне урядування дійсно дає можливість отримувати доступ до інформації про роботу уряду та відстежувати хід прийняття рішень онлайн. Електронне урядування може створити нові можливості для бізнесу та підприємництва. Разом з тим державі необхідно створити чітку структуру управління для координації та нагляду за розвитком електронного урядування.

З метою мінімізації ризиків та використання можливості ринку персональних даних у максимальному обсязі, державі необхідно вжити низку заходів, серед яких можна визначити основні:

1. Імплементувати міжнародні норми про захист персональних даних.
2. Забезпечити контроль над даними для громадян.
3. Створити незалежні органи контролю, які повинні стежити за дотриманням законодавства про захист персональних даних та розслідувати порушення.
4. Підвищити рівень цифрової грамотності.
5. Інновації в електронному урядуванні повинні ґрунтуватися на потребах та пріоритетах громадян.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене, варто виокремити ряд проблем у процесі діджиталізації публічного управління, зокрема:

- багато послуг досі надаються офлайн, що робить їх недоступними для широкого кола людей, а також спричиняє бюрократичні затримки та корупцію;

- державні органи часто стають мішенню кібератак, що може призвести до витоку даних та інших серйозних проблем;

- громадянам доводиться взаємодіяти з різними веб-сайтами та порталами, щоб отримати доступ до державних послуг, що ускладнює процес;

- службовці не завжди мають навички, необхідні для роботи з цифровими технологіями, що може перешкоджати впровадженню нових рішень.

Для того, щоб подолати сучасні виклики необхідно вжити ряд заходів, зокрема: збільшити інвестиції в діджиталізацію державних послуг; підвищити рівень кібербезпеки; збільшити прозорість та підзвітність влади.

Важливо зазначити, що діджиталізація державного управління - це не просто технологічний процес. Це також процес реформування та зміни культури управління. Для того, щоб діджиталізація була успішною, вона повинна супроводжуватися змінами в тому, як уряд працює та взаємодіє з громадянами.

Література

1. Basyal D., Poudyal N. & Seo J. Does E-government reduce corruption? Evidence from a heterogeneous panel data model. *Transforming Government: People, Process and Policy*. 2018. Vol. 12. Pp. 134–154. URL: <https://doi.org/10.1108/TG-12-2017-0073ChadwickA.2018>.

2. E-Governance and E-Democracy: Questioning technology-centered categories. In David Levi-Faur (Ed). *The Oxford Handbook of Governance*. New York: Oxford University Press. Kampen J. & Snijkers K. E-Democracy. A Critical Evaluation of the Ultimate E-Dream. *Social Science Computer Review*. 2003. Vol. 21. No. 4. Pp. 491–496. DOI: 10.1177/0894439303256095LeeE.

3. The Impact of E-government on Corruption Control. Lexington, Martin School of Public Policy & Administration. URL: https://www.martin.uky.edu/sites/martin.uky.edu/files/Capstone_Projects/Capstones_2017/Lee.pdf Reddick C. G. (Ed.).

4. IGI Global. Report on e-democracy in the European Union: potential and challenges (2016/2008(INI)). European Parliament. Committee on Constitutional

Affairs. A8-0041/2017. URL: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0041_EN.html SimicD.

5. Necessary steps for implementation of e-democracy solutions. E-Democracy. Ohrid. ICT-A Driver for Improving Democracy. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/579044.2010-09-12_Ohrid_Diana_Simic_e-Democracy_2010.pdf.

6. Snider J. H. E-Government vs. E-Democracy. Government Technology. August 2, 2024. URL: <https://www.govtech.com/magazines/gt/E-Government-vs-E-Democracy.html> VedelT.

7. The Idea of Electronic Democracy: Origins, Visions and Questions: Origins, Visions and Questions. *Parliamentary Affairs*. No. 59(2). Pp. 226–235. URL: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01475858v2/>.

8. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1488>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2.

9. Ковальчук К.Ф. Інноваційно-інвестиційна політика сталого розвитку регіонів України: від теорії до практики. Донецьк: ІМА-прес, 2012. 214 с.

10. Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2018. № 1. С. 5–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_1_3.

References

1. Basyal, D., Poudyal, N. & Seo, J. (2018), “Does E-government reduce corruption? Evidence from a heterogeneous panel data model”, *Transforming Government: People, Process and Policy*, vol. 12, pp. 134–154, available at: <https://doi.org/10.1108/TG-12-2017-0073> ChadwickA.2018.

2. Kampen, J. & Snijkers, K. (2003), “E-Democracy. A Critical Evaluation of the Ultimate E-Dream”, *Social Science Computer Review*, vol. 21, № 4, pp. 491–496. DOI: 10.1177/0894439303256095 LeeE.

3. Martin School of Public Policy & Administration (2017), “The Impact of E-government on Corruption Control”, Available at: https://www.martin.uky.edu/sites/martin.uky.edu/files/Capstone_Projects/Capstone_s_2017/Lee.pdf (Accessed 05 June 2024).

4. European Parliament. Committee on Constitutional Affairs (2017), “IGI Global. Report on e-democracy in the European Union: potential and challenges (2016/2008(INI))”, Available at: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0041_EN.html SimicD (Accessed 05 June 2024).

5. E-Democracy (2010), “Necessary steps for implementation of e-democracy solutions”, Available at: https://bib.irb.hr/datoteka/579044.2010-09-12_Ohrid_Diana_Simic_e-Democracy_2010.pdf (Accessed 05 June 2024).

6. Snider, J. H. (2024), “E-Government vs. E-Democracy”, Government Technology, Available at: <https://www.govtech.com/magazines/gt/E-Government-vs-E-Democracy.html> VedelT (Accessed 05 June 2024).

7. Vedel, T. (2006), “The Idea of Electronic Democracy: Origins, Visions and Questions”, *Parliamentary Affairs*, vol. 59(2), Pp. 226–235, Available at: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01475858v2/> (Accessed 05 June 2024).

8. Birkovych, T. I., Birkovych, V. I. & Kabanets, O. S. (2019), “Mechanisms of public administration in the field of digital transformation”, *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 9, Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1488> (Accessed 05 June 2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2.

9. Kovalchuk, K. F. (2012), *Innovatsiino-investytsiina polityka staloho rozvytku rehioniv Ukrainy: vid teorii do praktyky* [Innovation and investment policy of sustainable development of Ukrainian regions: from theory to practice], IMA-pres, Donetsk, Ukraine.

10. Kuybida, V. S., Karpenko, O. V. & Namestnik, V. V. (2018). “Digital governance in Ukraine: basic definitions of the conceptual and categorical apparatus”, *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia*, vol. 1, pp. 5–10, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_1_3 (Accessed 05 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 13.06.2024 р.